

advice to developing countries to delink (p. 215), after which a role for multinationals is envisaged (p. 20, 315); circumstances in the Third World are very diverse (p. 183), yet the author rejects a perspective limited to countries and prefers to start from the structural position of all the Third World poor (p. 45). A world war is being waged.

The book is ahistorical because no phases of development are distinguished. Dependency and exploitation are what characterizes all Third World countries. If growth does occur, it is all to the benefit of the rich minority. A two-page analysis of the recent economic history of a country like Brazil is based on *Time*, *Intermediar* (a Dutch popular science weekly) and a – also Dutch – book of 1967 by an irate priest. A one-page treatise on revolution and party (pp. 204-5) contains remarks on the struggles in France, China, Vietnam, Ghana, Iran and Nicaragua. Theory should not be intricate or learned because the poor should be able to understand it (p. 172). Yet the oppressed are rarely able to set the revolutionary process in motion, and need the help of intellectuals (p. 204).

For the learned readership of this journal, the book has little to offer apart from its quality as a document of these trying times. Scientifically, the analysis is unsatisfactory; the partisan view leads to myopia. Instead of being an analysis of how, in the course of time, in some countries poverty and powerlessness, and in others only poverty, have been forced back, or of what effects mobilisation has had in the past, this book is a call for immediate action. Questions which I cannot answer are first, whether such a call, if based not on knowledge but on assumptions, will be effective, and second, whether or not the end result of malinformed action will be functional for the poor. My doubts on both points may be caused by my own myopia.

Christine Okali, *Cocoa and Kinship in Ghana: The Matrilineal Akan of Ghana*. London: Kegan Paul International (in association with the International African Institute), 1983. 179 pp., tables, index. Prijs: £9.95 (paperback).

SJAAK VAN DER GEEST

Een populair Highlife-lied in het Ghana van vele jaren geleden bevatte de volgende twee regels:

“Wat je ook wilt doen in deze wereld,
je doet het met cacao . . .”

Het zijn regels die meer dan eens geciteerd zijn door sociale wetenschappers, omdat ze zo treffend de – toenmalige – “almacht” van de cacao uitdrukken. Zo werd cacao gezien als het breekijzer waarmee de solide matriline van de Akan uit haar voegen gelicht werd of zou worden. Dat was de mening van onder andere Busia in zijn studie over de veranderende positie van de chieft in Asante.

Christine Okali tracht in het hier besproken boek duidelijk te maken

dat het nog zo'n vaart niet loopt met de "desintegratie" van het matrilineaire verwantschaps- en samenwerkingssysteem. Het ondernemerschap dat Akan boeren (mannen en in mindere mate ook vrouwen) ten toon spreiden bij de aanleg en het onderhoud van cacaoplantages leidt beslist niet altijd tot de eenzijdige exploitatie van het kerngezin. In vele gevallen blijven de cacaoboeren ook een beroep doen op matrilineaire verwanten. Dat komt door de verschillende soorten van belangen ("multiple interests") die zij in deze ondernemingen gestoken hebben.

Twee andere, belangrijke, bevindingen van de auteur dienen hier nog vermeld te worden. De indruk dat migranten de voorhoede van sociale verandering uitmaken is gezichtsbedrog. Het meer vóórkomen van het kerngezin bij hen is slechts het – voorbijgaande – gevolg van hun mobiliteit. Verder constateert de auteur dat vrouwen aanvankelijk vaak in zekere mate afhankelijk zijn van hun cacao-verbouwende echtgenoot, en slechts op latere leeftijd eigen cacao-land verwerven.

Het onderzoek voor deze studie is uitgevoerd tussen 1971 en 1974. Plaats van onderzoek waren twee dorpen, één waar al geruime tijd cacao verbouwd werd en één waar dat pas recentelijk het geval was. Aandacht wordt besteed aan o.a. eigendomsrechten en samenwerkingsverbanden. Het gepresenteerde materiaal bestaat uit kwantitatieve gegevens, "cases" ontleend aan het onderzoek, en rechtszaken.

Met een overvloed aan, soms zeer gedetailleerde, gegevens, tracht de auteur de lezer ervan te overtuigen dat het proces van verandering niet zo eenduidig verloopt als sommigen wel beweren. Met enig sarcasme moet ik konstateren dat ze daar zeker in geslaagd is. Haar betoog bestaat uit een lange aaneenrijging van vaak uiterst minuscule informatie, bestaande uit commentaar op de niet minder dan 65 tabellen en een groot aantal "cases". De lezer wordt er duizelig van en verliest de draad. Deze recensent moet eerlijk bekennen dat hij het niet op heeft kunnen brengen het hele "betoog" te blijven volgen. Het is de taak van een auteur de lezer wegwijs te maken in de veelheid van gegevens door een visie te ontwikkelen en de lezer zo welsprekend mogelijk van zijn gelijk te overtuigen. Daar is in deze studie geen sprake van.

Een ander punt waar ik me over verwonder, is dat de gebruikte literatuur stopt bij 1975. Ik vermoed dat dit boek een gedrukte uitgave is van haar thesis uit 1976. Maar waarom niet de moeite genomen naderhand verschenen publikaties in het betoog te betrekken? Uiterst relevante ethnografische studies van o.a. Asante, Bartle, Beckman, Bukh, Church, Goody, Oppong blijven daardoor onbesproken. Ook de vele belangrijke feministisch-antropologische publikaties komen in het verhaal niet voor. Het lijkt of de tijd tien jaar stil is blijven staan, maar dat is zelfs voor Ghana niet het geval. Helaas, zou ik bijna zeggen.
